

LOIVa Zmiany w liczbie ludności w Polsce po II wojnie światowej

Demografia kraju jest bardzo ważną dziedziną nie tylko nauki, ale również gospodarki. Znajomość liczby ludzi, urodzeń, zgonów czy małżeństw jest wykorzystywana w prognozach demograficznych i ułatwia sporządzanie planów rozwojowych. Zapewne orientujesz się, ile osób zamieszkuje nasz kraj. Możliwe, że znasz również zagadnienia dotyczące struktury ludności Polski w podziale na wiek i płeć. Jednak jak kształtowały się te liczby po II wojnie światowej? Czy ówczesna sytuacja miała znaczący wpływ na wygląd dzisiejszej piramidy wieku i płci?

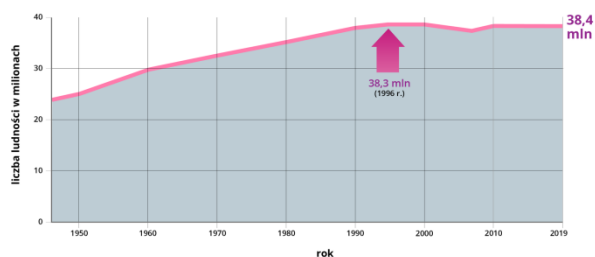
Twoje cele

- Poznasz strukturę wieku i płci ludności Polski oraz dowiesz się, kiedy po II wojnie światowej występowały wyże i nize demograficzne.
- Scharakteryzujesz przyczyny wzrostu i spadku przyrostu naturalnego w Polsce po II wojnie światowej.
- Przeanalizujesz schemat zmian liczby ludności Polski po II wojnie światowej.
 - Zmiany zachodzące w liczbie ludności naszego kraju zależą głównie od [przyrostu naturalnego](#). Również po II wojnie światowej to właśnie ten czynnik miał kluczowe znaczenie w kształtowaniu się struktury demograficznej Polski. [Migracje](#), zwłaszcza zagraniczne, odgrywały istotniejszą rolę jedynie w kilku okresach na przestrzeni XX wieku. Przede wszystkim należy wspomnieć o wszelkiego rodzaju ruchach wymuszonych przez władze, do których należały choćby przesiedlenia. Należy wymienić też przykład antysemitkiej nagonki z 1968 roku, która spowodowała falę emigracji osób pochodzenia żydowskiego. Lata 80. naznaczone były emigracjami politycznymi i zarobkowymi. Ten ostatni powód jest szczególnie popularny wśród osób opuszczających Polskę również dziś, a to za sprawą przystąpienia naszego kraju do Unii Europejskiej i otwarcia zagranicznych rynków pracy dla naszych rodaków.
 - Liczba ludności Polski tuż przed wybuchem II wojny światowej sięgała niemal 35 milionów. Po sześcioletnim okresie walk i okupacji terytorium naszego kraju zamieszkiwały tylko 24 mln ludzi. Nietrudno domyślić się przyczyn tak drastycznego spadku liczby ludności. Wpływ na to miały nie tylko walki bezpośrednie, ale też migracje, eksterminacja ludzi w obozach zagłady, spadek przyrostu naturalnego, głód oraz zmiana granic państwa tuż po wojnie.

Liczba ludności Polski w latach 1939–2018

Lata	Liczba ludności (w mln)
1939	35,1
1945	23,6
1950	25,0
1960	29,8
1970	32,7
1980	35,7
1990	38,1
2000	38,6
2010	38,5
2018	38,4

- Od momentu zakończenia II wojny światowej przyrost naturalny w Polsce przybrał charakter wahadłowy - naprzemiennie zwiększał się i zmniejszał. Najwyższy skokowy wzrost liczby mieszkańców kraju nastąpił w latach 1950-1958 i wyniósł prawie 20%. W 1960 roku liczba ludności Polski sięgnęła niemalże 30 mln, co oznacza, że w ciągu 15 lat zwiększyła się o około 6 mln. Był to pierwszy powojenny [wyż demograficzny](#). Jego przyczyną było wyrównywanie strat wojennych, dlatego nazywany jest wyżem kompensacyjnym. Bezpośredni wpływ na tę sytuację miała wysoka dzietność kobiet oraz niska wiedza na temat sposobów planowania rodziny. Wyż ten był wyjątkowy, ponieważ wysoka wartość przyrostu naturalnego wystąpiła przy bardzo niekorzystnej strukturze demograficznej - w Polsce brakowało ludzi młodych, gdyż wielu z nich zginęło podczas wojny, a inni wyjechali i nie zamierzali wracać do ojczyzny, w której panował ustrój komunistyczny.
- Lata 1960-1969 to moment spadku przyrostu naturalnego. W 1969 roku współczynnik ten wyniósł 8,2‰. Przyczyną tego [niżu demograficznego](#) było wejście w wiek rozrodzcy ludzi urodzonych w trakcie wojny, wówczas na świat przychodziło mało dzieci, a wiele spośród nich umierało.
- W latach 70. i 80. XX wieku przyrost naturalny w Polsce ponownie uległ podwyższeniu, zwiastując kolejny wyż demograficzny. W 1976 roku współczynnik przyrostu wyniósł 10,7‰. Jak łatwo się domyślić, przyczyną tego stanu rzeczy było wejście w wiek rozrodzcy osób urodzonych w trakcie rekordowego wyżu z lat 50. Zjawisko to określamy mianem echa wyżu demograficznego - osoby urodzone w trakcie jednego wyżu odpowiadają następnie za sprowadzenie na świat dzieci w kolejnym wyżu. W 1980 roku liczba ludności Polski wynosiła już 35,7 mln osób.
- Po roku 1985 odczuliśmy spadek przyrostu naturalnego, a przyczyn takiej sytuacji należy upatrywać w prowadzonych procesach restrukturyzacji gospodarczej Polski, w gorszej sytuacji materialnej społeczeństwa oraz we wprowadzaniu zachodniego modelu życia i rodziny. Oprócz tego należy jeszcze wymienić wzrost aktywności zawodowej kobiet, które poświęcając swój czas i energię na karierę zawodową, rzadziej zakładały rodziny i rzadziej posiadały potomstwo. Inną przyczyną jest fakt, że wiek rozrodzcy osiągnęły dzieci niżu z lat 60., więc liczba zdolnych do zakładania rodzin była stosunkowo niewielka. Dla przykładu liczba urodzeń w roku 1983 wynosiła 723,6 tys., zaś w roku 2003 — już tylko 351,1 tys.

- Liczba ludności w Polsce w latach 1946–2019